

ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล ของประเทศไทย

Factor of Affecting The Migrant Workers in The Marine Fishery Sectors of Thailand

จिरศักดิ์ บางท่าไม้¹ สุพจน์ บุญวิเศษ² และสุทธนู ศรีไสย์³
Jirasak Bangtamai¹, Supoj Boonvises² and Suttanu Srisai³

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลในการวิจัยได้มาจากแบบสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่วิจัย 3 จังหวัดคือ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟาทั้งหมด 0.981 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก โดยใช้วิธีหมุนแกนออร์โธโกนอลแบบวาริแมกซ์ การสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันปัจจัยสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าว ในด้านนโยบายรัฐและด้านการจัดการมีปัญหาอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.81 ส่วนปัญหาด้านความมั่นคง ในภาพรวมพบว่ามี 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสาธารณสุข (2) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (3) ด้านความมั่นคงของมนุษย์ มีปัญหาอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.81, 3.70 และ 3.64 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า มี 21 ประเด็นเป็นองค์ประกอบสำคัญสามารถนำมาจัดทำเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเร่งด่วน และมีข้อเสนอที่เหมาะสม 5 แนวทาง

คำสำคัญ (Keywords) : แรงงานต่างด้าว, ประมงทะเล, การจัดการ

Abstract

The main purpose of this study was to examine the factor of affecting the migrant workers in the marine fishery sectors Thailand. Quantitative and qualitative

¹หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Doctor of Philosophy, Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand; email :jirasak.b@ubu.ac.th

²คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Thailand

³รองศาสตราจารย์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Associate Professor, Chulalongkorn University, Thailand

research. Data from a set of 400 people questionnaires of 3 provinces, namely in Samut Sakhon, Samut Songkhram and Phetchaburi with multi-stage random sampling, were employed. The reliability coefficients, alpha, 0.981. These statistics were computed: frequency, percentage, mean, standard deviation, factor analysis with varimax orthogonal rotation. Group discussion to confirm problem factors and recommendations. Research findings were as follows: Problem situations about migrant workers policy and management, a whole was at the high level, means as 3.76, and 3.81. Also, the problems in terms of security, 3 in 4 aspects were found, such as (1) Public health (2) Safety in life and property (3) Human security, these all aspects were at the high level, means as 3.81, 3.70, and 3.64, respectively; 4) As a results of factor analysis, 21 crucial components were found and used to make the appropriate approaches for solving the problems; and 5) Five appropriate approaches were created for solving problems.

Keywords : Migrant Workers, Marine Fishery, Management

บทนำ (Introduction)

กิจการประมงทะเล เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ประเทศไทยมีความเชี่ยวชาญในการทำประมงมาตั้งแต่อดีต เป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทะเลรายใหญ่ของโลก ถึงแม้ว่าอัตราการเติบโตของธุรกิจนี้จะลดลงเนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่ลด ด้วยสภาพการทำงานที่หนักและต้องออกทะเลเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้แรงงานส่วนใหญ่ปฏิเสธงานประมง สถานการณ์แรงงานประมงเกิดการขาดแคลนอย่างต่อเนื่องมานานกว่า 30 ปี เนื่องจากแรงงานไทยไม่สนใจทำงานที่มีลักษณะเป็นงานหนัก (Difficult) งานที่สกปรก (Dirty) และงานที่เสี่ยงอันตราย (Dangerous) ประกอบกับเหตุการณ์พายุเกย์เมื่อปี พ.ศ. 2532 มีเรือประมงล่มกลางทะเลมากกว่า 300 ลำ ทำให้แรงงานไทยโดยเฉพาะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกำลังหลักของแรงงานประมงทะเลในขณะนั้น มีทัศนคติเชิงลบต่องานดังกล่าว จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานมีทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย พบว่าแรงงานต่างด้าวที่มีจำนวนสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แรงงานสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา (The standing committee on commerce, industry and labour the national legislative, 2015; Sriyudhsak, 2016) โดยแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ สาธารณสุข การศึกษา การเมืองและความมั่นคง (Paitoonpong, 2014; Thai fishery association, 2017; Srakaew and et al., 2015) ซึ่งภาครัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาลaborต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่สะสมและเรื้อรังมานานปี มีการกำหนดนโยบาย มาตรการผ่อนผัน และการดำเนินการให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่มาทำงานเป็นแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมาย (The standing committee on commerce, industry

and labour the national legislative, 2015) ขณะเดียวกันก็ยังไม่สามารถจัดระบบแรงงานต่างด้าวได้ ปัญหาอุปสรรคที่พบ ได้แก่ การจัดการแรงงานต่างด้าวและการประมงทะเลอยู่ในความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน มีความซ้ำซ้อน (Saranrom, 2014) กระบวนการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (Wichitakorn, 2016) การพิสูจน์สัญชาติ (Paitoonpong, 2014) การนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง (MOU) มีขั้นตอนมาก ยุ่งยาก ใช้ระยะเวลานาน ค่าใช้จ่ายสูง (Saranrom, 2014) ปัญหากฎหมายไม่ทันสมัย ความหย่อนยานของการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการติดตามควบคุมเฝ้าระวังขาดประสิทธิภาพ (Department of Fisheries, 2015; Chittawong, 2016) ปัญหาด้านกฎหมาย ปัญหาการสื่อสารและวัฒนธรรมประเพณี ปัญหาสวัสดิการ (สกุล เบากำเนิด และวิโรจน์เกษงกุล ลักษณ์, 2560) ปัญหาการจัดงบประมาณค่ารักษาพยาบาลของรัฐ ปัญหาการจัดการศึกษาให้บุตรแรงงานต่างด้าว ปัญหาการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรมและการละเมิดสิทธิแรงงานไปโดยสภาพเนื่องจากเรือออกหาปลาเป็นระยะเวลานาน ปัญหาการค้ามนุษย์ ด้วยสภาวะการขาดแคลนแรงงานจำนวนมาก จึงทำให้เกิดขบวนการนายหน้าค้าแรงงานประมง เพื่อจัดหาแรงงานประมงป้อนเข้าสู่ตลาดที่ขาดแคลน (The standing committee on commerce, industry and labour the national legislative, 2015)

มิติด้านความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลไทยได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการประมงทะเลที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวด้วยมาตรการการส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวตั้งแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของแรงงานที่ผิดกฎหมาย เพื่อให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวจากประเทศที่มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายให้มีการขึ้นทะเบียนและอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มการจ้างแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายโดยการเจรจา (MOU) กับประเทศเพื่อนบ้าน และในปี พ.ศ. 2552-2555 มีการพยายามจัดการแรงงานต่างด้าวเป็นระบบมากขึ้น โดยอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาโดยผิดกฎหมายจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวและพิสูจน์สัญชาติในแต่ละปี เพื่อนำไปสู่กระบวนการทำให้ถูกกฎหมาย (Legalization) และผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวทำงานอยู่ในประเทศไทยได้ รัฐบาลไทยจึงได้มีการเข้มงวดการใช้แรงงานต่างด้าวมากขึ้นโดยมีการออกประกาศพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 และพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวงเพื่อคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเลขึ้นใช้เร่งด่วน ทำให้ไทยถูกปรับระดับขึ้นมาอยู่ในกลุ่มบัญชี Tier 2 Watch List (Department of Employment, 2015) ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ ใน Tier 2 ซึ่งเป็นการปรับอันดับขึ้นจากที่ได้รับการจัดให้อยู่ใน Tier 2 Watch List เมื่อปี 2560 การปรับอันดับของไทยให้อยู่ใน Tier 2 สะท้อนให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงความจริงจัง ความพยายาม และความคืบหน้าในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบที่รัฐบาลไทยได้มุ่งมั่นสร้างขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา ทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย และการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (Ministry of foreign affairs, 2018)

การจัดการแรงงานต่างด้าวกิจการประมงทะเลอยู่ในความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน มีความซ้ำซ้อน และขาดการบูรณาการข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน ที่ผ่านมามีประเทศไทยยังไม่สามารถจัดระเบียบการใช้แรงงานต่างด้าวได้อย่างจริงจังและโปร่งใส ไม่ทราบความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวที่แท้จริงควรเป็นจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอและไม่กระทบต่ออาชีพและการจ้างงานของแรงงานภายในประเทศ และสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือการไม่รู้ว่าแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ทำอะไรอยู่ที่ไหนอย่างไร (The standing committee on commerce, industry and labour the national legislative, 2015) ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อสังคมไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศ จากแนวนโยบายของรัฐบาลยุค คสช. โดยการนำของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะด้านการประมง ผลงานความคืบหน้าในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว (เมียนมา ลาวและกัมพูชา) ที่ทำงานในประเทศไทย ณ เดือนมกราคม 2560 มีแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติรวม 2,665,981 คน โดยแบ่งเป็น แรงงานต่างด้าวตามความร่วมมือ (MOU) จำนวน 399,742 คน แรงงานจดทะเบียนผ่อนผันอนุญาตทำงานผ่านศูนย์ OSS จำนวน 1,178,678 คน แรงงานที่จดทะเบียนตามมติคณะรัฐมนตรีเฉพาะประมงทะเลและแปรรูปสัตว์น้ำ 188,969 คน แรงงานที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ 897,828 คน และแรงงานต่างด้าวทำงานไป-กลับหรือตามฤดูกาล 7,757 คน รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยทุกคนได้ทำงานถูกต้องตามกฎหมาย โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์สัญชาติ และดำเนินการตามกรอบ MOU โดยเฉพาะกลุ่ม OSS ที่มีอยู่รวม 1,178,678 คน จะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติ โดยอนุญาตให้ทำงานได้ถึง 31 มีนาคม 2561 สามารถต่ออายุได้อีก 2 ปีจนถึงปี 2563 ส่งผลให้ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นไป จะมีแต่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยผ่าน MOU เท่านั้น ทั้งนี้ จะมีการจัดสรรโควตาการจ้างแรงงานต่างด้าวตามความต้องการที่แท้จริงของสถานประกอบการเท่านั้น โดยภายในปี 2563 คาดว่าจะมีแรงงานต่างด้าวนำเข้ามาตามความร่วมมือ (MOU) ประมาณ 1.8 ล้านคน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของนายจ้าง

ด้วยสภาพการณ์ปัจจุบันในภาคการประมงไทยมีความต้องการการใช้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานสูง เนื่องจากสภาวะการขาดแคลนแรงงานจำนวนมาก จึงทำให้เกิดขบวนการนายหน้าค้าแรงงานประมง เพื่อจัดหาแรงงานประมงป้อนเข้าสู่ตลาดที่ขาดแคลน ประกอบกับการจัดการแรงงานต่างด้าวกิจการประมงทะเลอยู่ในความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน มีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการในการดำเนินงานตามภารกิจ การถือปฏิบัติบางพื้นที่ไม่เหมือนกันทำให้สับสนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหลายหน่วยงาน ขาดการบูรณาการข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน สภาพการจ้างงานประมงทะเล ซึ่งเป็นงานที่หนักเสี่ยงอันตรายและสกปรก โดยลักษณะการจ่ายค่าตอบแทนแรงงานของประมงทะเล มีอยู่ 3 ประเภท คือ (1) แบบเป็นเงินเดือน (2) แบบแบ่งเปอร์เซ็นต์ในการขายปลาแต่ละรอบ (3) แบบเป็นเงินเดือนและแบ่งเปอร์เซ็นต์ โดยปัจจุบันอัตราค่าตอบแทนแรงงานประมงทะเลใช้อัตราเดียวกับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเหมือนแรงงานไทย ซึ่งผู้ประกอบการมักอ้างว่า ลักษณะการทำงานบนเรือประมงเป็นงานที่กิน-อยู่พร้อม ลูกเรือไม่ต้องซื้ออาหารและเช่าที่พักอาศัย “งานประมง

ทะเล” เป็นแรงงานเลือกทำเพื่อแลกกับเงินที่จะมาเลี้ยงครอบครัว แม้ว่าจะต้องอยู่ในสภาพที่ต้องอดทนสู้กับ “สภาพการกินนอนอยู่ที่ไม่นิ่ง” และ ความว่าเหว อ่างว้าง เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงฝั่งมีงานมากมายที่เป็นทางเลือก มีสภาพการทำงานที่ดีกว่า มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า มีสังคมรอบข้างที่ดีกว่า ได้อยู่กับครอบครัว ได้พักผ่อนร่วมกันในวันหยุด ดังนั้น “งานประมงทะเล” จึงไม่ใช่ทางเลือกที่ดี (Sirichaikawat, 2018) สมาคมประมงแห่งประเทศไทย เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานบนเรือประมงซึ่งขาดแคลนแรงงานทั่วประเทศจำนวน 61,837คน (1) ขอให้จัดตั้งศูนย์ One Stop Service บริเวณชายแดน เพื่อเป็นจุดรับ-ส่งแรงงานต่างด้าว เพื่อให้มีการดำเนินการที่สะดวกรวดเร็ว ลดปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (2) ขอให้ใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558 มาตรา 83 ให้อธิบดีกรมประมงใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการออกหนังสือคนประจำเรือ (Seaman book) แบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้ได้ใช้แรงงานประมงที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ชาวประมงสามารถนำแรงงานต่างด้าวมาขอออกหนังสือคนประจำเรือได้ เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานประมงในระยะสั้น ระหว่างรอแรงงาน MOU (Thai fishery association, 2017)

จากสถานการณ์และข้อมูลที่ปรากฏ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลในประเทศไทย และนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล เพื่อรองรับแรงงานต่างด้าวที่จะทะลักเข้ามาประกอบอาชีพหรือรับจ้างแรงงาน อันเป็นผลเนื่องจากกระแสทุนนิยมโลกาภิวัตน์และเปิดเสรีอาเซียน ปัญหาแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยยังต้องการการบริหารจัดการที่ดี เป้าหมายเพื่อให้มีการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายภายใต้ความร่วมมือและการรับรู้ของประเทศต้นทางแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานที่แท้จริงและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้การจ้างแรงงานประมงทะเลไม่เกิดปัญหาผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป้าหมายสุดท้ายของการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว คือ “การใช้แรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมายและปฎิญาสากล” ซึ่งผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐและหน่วยงานในการกำหนดปรัชญาศาสตร์ นโยบายในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทยที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นพื้นที่จังหวัดติดอ่าวไทย จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ เพชรบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการเรือ (130 ราย) ผู้ประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำ (130 ราย) ผู้บริหาร/หัวหน้างานส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (15 ราย) องค์กรเอกชน (15 ราย) แรงงานต่างด้าว (110 ราย) รวม 400 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดติดอ่าวไทย 3 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ เพชรบุรี (Srisai, 2008)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการศึกษา ค่า IOC ระหว่าง 0.600-1.00 ส่วนแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของเนื้อหาทั้งหมดทั้งฉบับเป็น 0.865 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงทั้งฉบับเป็น 0.981

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และ ใช้วิธีหมุนแกนออร์โธโกนอลแบบวาริมแม็กซ์ (Varimax Orthogonal Rotation) เพื่อสกัดตัวแปรที่สำคัญออกไป สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตัวแปรที่สำคัญจากองค์ประกอบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการหมุนแกนคือ ตัวแปรสำคัญของแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ (Factor Standardized Coefficients) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จึงจะถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญจริง ๆ จำนวน 21 ประเด็นถูกนำไปสร้างและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสม โดยใช้แนวคิดเชิงทฤษฎีการบริหารจัดการ Balanced Scorecard (Decharin, 2002) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการใน 4 มุมมอง (Perspectives) ได้แก่ มุมมองเกี่ยวกับผู้รับบริการ (Customer Perspective) มุมมองเกี่ยวกับกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning Growth or Learning and Development Perspective) และ มุมมองเกี่ยวกับการเงิน (Financial Perspective) เป็นแนวในการดำเนินการสร้างแนวทางการจัดการดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จำนวน 21 ประเด็น มาจัดกลุ่มเป็น 4 มุมมอง (4 Perspectives)

3.2 ตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ประกอบการเรือ ผู้ประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน

3.3 ปรับปรุงข้อมูลสภาพปัญหาและปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย ตามข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นของผู้ประกอบการเรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน นักวิชาการ ให้เป็นรายงานฉบับที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในด้านนโยบายรัฐและการจัดการมีปัญหา อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.81 ส่วนปัญหาด้านความมั่นคง ในภาพรวมพบว่ามี 3 ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสาธารณสุข (2) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ (3) ด้านความมั่นคงของมนุษย์ มีปัญหาอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.81, 3.70 และ 3.64 ตามลำดับ (4) ผลจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดความเพียงพอของข้อมูลการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธี วัดแบบไกเซอร์ เมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.824 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สก๊ตติงประกอบได้เป็น 11 องค์ประกอบหลัก ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 83.22 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ (Factor Standardized Coefficient) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ที่ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาให้เป็นตัวแปรสำคัญเพื่อนำไปสร้างและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมของการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า มี 21 ประเด็นเป็นองค์ประกอบสำคัญ สามารถนำมาจัดทำเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเร่งด่วน ในร่างกรอบข้อเสนอแนวปฏิบัติที่เหมาะสม 5 แนวทาง ได้แก่ (1) สร้างทัศนคติและแรงบันดาลใจที่ดีต่อชาวประมงและบุตรต่างด้าว ในการปฏิบัติให้ถูกกฎหมายไทย (2) จัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ (3) ปฏิบัติตามนโยบายในการจ้างจ้างแรงงานต่างด้าว รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด (4) จัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวประมงทะเลสม่ำเสมอ และ (5) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานต่างด้าวประมงทะเล ความปลอดภัยในการทำงาน และการอุดหนุนของรัฐกับบุตรของแรงงานต่างด้าว

2. แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย

2.1 จัดโครงการ “สร้างทัศนคติและแรงบันดาลใจที่ดีต่อชาวประมงและบุตรต่างด้าวในการปฏิบัติให้ถูกกฎหมายไทย” เนื้อหาประกอบด้วย การดูแลและสนับสนุนการศึกษาเช่นเดียวกับนักเรียนไทย สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการรับรอง การทำสัญญาจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นลายลักษณ์อักษร และ มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ณ จุดผ่านแดนถาวรหรือจุดผ่อนปรน

2.2 จัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้สมบูรณ์ เนื้อหาประกอบด้วย กฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครอง กฎหมายนำเข้าแรงงานต่างด้าวของบริษัทจัดหางาน กฎหมายช่วยเหลือผู้ประกอบการประมงทะเล และหรือกองทุนเงินทดแทน กฎหมายให้แรงงานต่างด้าวรวมตัวจัดตั้งกลุ่มสหภาพแรงงาน กฎหมายกำหนดเครื่องมือจับปลาที่เหมาะสมและจับปลาสลับวันเพื่อรักษาคุณภาพทางทะเล (MSY) และ กฎหมายการดูแลอาชญากรรมความปลอดภัย

2.3 ปฏิบัติตามนโยบายและส่งเสริมการจ้างแรงงานต่างด้าว รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และ ปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด เนื้อหาประกอบด้วย มีนโยบายลดจำนวนเรือประมงโดยรัฐรับซื้อคืนและเยียวยาผลกระทบ มีนโยบายส่งเสริมการจ้างแรงงานต่างด้าวและการคุ้มครองแรงงาน มี

กฎหมายให้เรือต้องมีที่พัก ห้องครัว และสุขภัณฑ์ที่ถูกสุขลักษณะ มีการขอใบอนุญาตทำการประมงทะเลตามกฎหมาย มีการขออนุญาตใช้เครื่องมือประมงตามที่กฎหมายกำหนด มีระบบติดตามควบคุม และเฝ้าระวังการทำประมงตามกฎหมาย และมีห้องปฐมพยาบาลเบื้องต้นในสถานประกอบการ

2.4 จัดโครงการ “ฝึกอบรม และพัฒนาศักยภาพแรงงานประมง สม่าเสมอ” เนื้อหาประกอบด้วย มีการอบรมพัฒนาศักยภาพแรงงานประมงในทุกด้าน

2.5 จัดอบรม “ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานต่างด้าวประมงทะเล ความปลอดภัยในการทำงาน และการอุดหนุนของรัฐกับบุตรของแรงงานต่างด้าว” เนื้อหาประกอบด้วย อัตราค่าจ้างแรงงานต่างด้าวประมงทะเลที่เหมาะสม การจ้างงานที่มีความปลอดภัยอาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน การอุดหนุนเงินให้กับโรงเรียนที่รับบุตรแรงงานต่างด้าวเข้าเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ที่ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย พบปัญหาสำคัญ และมีข้อเสนอแนะทางที่เหมาะสม ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลโดยรวม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.63 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (Mean \geq 70% หรือ 3.5 ใน 5 ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของภาพรวมในแต่ละด้านของปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเล พบว่า ปัจจัย 2 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายรัฐ และ ด้านการจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.76 และ 3.81 ส่วนในด้านความมั่นคง มีปัจจัยสภาพปัญหาการจัดการอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.35) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sornsri (2012) ที่พบว่า ความสำคัญและการบริหารจัดการมีผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saranrom (2014) การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและการทำประมงทางทะเลอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน การบริหารจัดการมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการในการดำเนินการตามภารกิจและหน้าที่ จึงทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและการทำประมงทางทะเลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (Saranrom, 2014) กระบวนการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (Wichitaksorn, 2016) การพิสูจน์สัญชาติ (Paitoonpong, 2014) การนำเข้าแรงงานตามข้อตกลง (MOU) มีขั้นตอนมาก ยุ่งยาก ใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ค่าใช้จ่ายสูง (Saranrom, 2014) ปัญหากฎหมายไม่ทันสมัย ความหย่อนยานของการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการติดตามควบคุมเฝ้าระวังขาดประสิทธิภาพ (Department of Fisheries, 2015; Chittawong, 2016) ปัญหาด้านกฎหมาย ปัญหาการสื่อสารและวัฒนธรรมประเพณี และปัญหาสวัสดิการ ก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ สาธารณสุข การศึกษา การเมืองและความมั่นคง (Paitoonpong, 2014; Thai fishery association, 2017; Srakaew, S. and et al., 2015) ซึ่ง

ปัญหาเหล่านี้เป็นผลพวงมาจากการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพทั้งด้านนโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติการและการควบคุมกำกับติดตาม ขาดการบูรณาการข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่สามารถจัดระเบียบการใช้แรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะด้านกิจการประมงทะเลได้อย่างจริงจังและโปร่งใส

2. ข้อเสนอแนะทางที่เหมาะสมต่อการจัดการแรงงานต่างด้าวในกิจการประมงทะเลของประเทศไทย มี 5 แนวทาง ได้แก่ (1) สร้างทัศนคติและแรงบันดาลใจที่ดีต่อชาวประมงและบุตรต่างด้าวในการปฏิบัติให้ถูกกฎหมายไทย (2) จัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ (3) ปฏิบัติตามนโยบาย และการส่งเสริมการจ้างแรงงานต่างด้าว รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบและปฏิบัติการข้อกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) จัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพแรงงานต่างด้าวประมงสม่าเสมอ และ (5) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างแรงงานต่างด้าวประมงทะเล ความปลอดภัยในการทำงาน และการอุดหนุนของรัฐกับบุตรของแรงงานต่างด้าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ The standing committee on commerce, industry and labour the national legislative (2015) ที่พบว่า การจัดการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ควรจัดการอย่างเป็นระบบทั้งการใช้ฐานข้อมูลของสมาคมการประมงแห่งประเทศไทย และฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการภายใต้กฎหมายที่กำหนดซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาของประเทศโดยทำงานเชิงรุกกับองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tangboonchaicharoen (2014) ที่พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการจัดการแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมประมง มีการบริหารโดยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักโปร่งใส หลักสำนึกความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. พัฒนาฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวของกระทรวงมหาดไทยให้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิสูจน์สถานะของแรงงาน และนำไปใช้ประโยชน์เชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล เป็นต้น

2. กระทรวงแรงงาน ควรจัดระบบการให้คำปรึกษาแก่แรงงานต่างด้าว ให้บริการผ่านระบบสายด่วน (hotline) โดยร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน ให้บริการล่ามประจำสถานพยาบาล/คลินิก ที่มีแรงงานต่างด้าวไปใช้บริการเป็นจำนวนมาก ปรับระบบการรับรองเด็กที่เกิดจากพ่อแม่ซึ่งหลบหนีเข้าเมืองให้มีผลทางกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาเด็กไร้รัฐ

3. กระทรวงแรงงานควรจัดทำข้อตกลง (MOU) กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงอื่นๆ ในการส่งต่อแรงงานต่างด้าวและแรงงานเด็กที่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองแทนการผลักดันส่งกลับ

4. กระทรวงมหาดไทยควรมีนโยบายเชิงรุกด้านมวลชนสัมพันธ์และประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับในการจัดระเบียบชุมชนเพื่อลดปัญหาความหวาดกลัวแรงงานต่างด้าว (xenophobia) และปัญหาอาชญากรรมระหว่างแรงงานต่างด้าวด้วยกันและระหว่างแรงงานต่างด้าวกับครอบครัวคนไทย

5. กระทรวงสาธารณสุขและรัฐบาลควรร่วมกันพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณสุขให้เหมาะสมกับจำนวนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในพื้นที่และสภาพปัญหา กำหนดให้มีทางเลือกการประกันสุขภาพแก่กลุ่มแรงงานต่างด้าวอย่างหลากหลาย เช่น บัตรรายบุคคล บัตรเหมาจ่ายรายครอบครัว สามารถรักษาพยาบาลข้ามเขต และประสานความร่วมมือกับสถานพยาบาลเอกชนและคลินิกให้เข้าร่วมโครงการประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวมากขึ้น รวมทั้ง จัดระบบบริการด้านสาธารณสุขโดยเชื่อมโยงแผนกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันหรือที่มีแรงงานต่างด้าวไปรับบริการจำนวนมาก เช่น การเชื่อมโยงศูนย์บริการต่างด้าวในชุมชน คลินิกเคลื่อนที่ คลินิกโรคติดต่อเฉพาะ คลินิกแม่และเด็ก เป็นต้น

6. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายแรงงานอย่างครบถ้วน เพิ่มจำนวนผู้ตรวจแรงงาน และสอดส่องตรวจสอบสถานที่ที่มีการจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจประสานกับองค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายแรงงานต่างด้าวเพื่อจัดอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยตรวจแรงงานให้ทำหน้าที่รายงานเรื่องการละเมิดสิทธิแรงงานต่างด้าวต่อผู้ตรวจแรงงานซึ่งมีจำนวนน้อย (นับเป็นการช่วยเพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมในการคุ้มครองด้านมนุษยธรรม)

7. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรส่งเสริมกิจกรรมชุมชนระหว่างแรงงานต่างด้าวและชุมชนคนไทย เช่น การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การละเล่น การกีฬา งานบุญประเพณี เป็นต้น

8. เพิ่มบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอาสาสมัครอื่นๆ เช่น มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน ให้สามารถช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวที่ประสบปัญหาในการดำรงชีวิตในประเทศไทย ใช้วิทยุชุมชนเป็นสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องการจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องกฎหมายและเรื่องสิทธิแรงงานให้นายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้ควรจัดทำเป็นรายการวิทยุหลายภาษา โดยการสนับสนุนของกรมจัดหางาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ศึกษากรณีศึกษาต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา
2. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมประมงทะเล ในเขตพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบ
3. ศึกษากฎหมายการคุ้มครองแรงงานประมงทะเลและปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย

4. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาบูรณาการการทำงานด้านแรงงานต่างด้าวร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการจัดหางาน. (2558). “สถิติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ปี 2552-2558.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pul/category/view/list-label> สืบค้น 13 กันยายน 2558.
- กรมประมง. (2558). แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและขจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมายขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ. 2558-2562 และแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย. นโยบายแห่งชาติด้านการจัดการประมงทะเล พ.ศ. 2558-2562. กรุงเทพฯ : กรมประมง.
- กรรณภัทร ชิตวงศ์. (2559, มกราคม-มิถุนายน). “การบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างภาคประมงทะเลในจังหวัดสงขลา.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 9(1) : 183-204.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). “ท่าทีประเทศไทยต่อการประกาศผลการจัดอันดับประเทศไทยในรายงาน TIP Report 2018.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/news3.html> สืบค้น 25 มิถุนายน 2561.
- คณะกรรมการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรมและการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2558). แนวทางการแก้ไขปัญหาแรงงานประมงของประเทศไทยโดยการจัดหาแรงงานต่างด้าวเพื่อทำงานบนเรือประมงภายใต้กรอบ MOU. กรุงเทพฯ : สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร. (2559). นักวิชาการแนะรัฐลดขั้นตอน MOU นำเข้าแรงงานต่างด้าวง่ายขึ้น. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-news/item/45259-tdri_45259.html สืบค้น 4 มีนาคม 2559.
- ธานินทร์ สีวราภรณ์สกุล. (2556). ผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพจากการย้ายถิ่นของแรงงานอาเซียนเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาเครือข่ายบริการสุขภาพเครือข่ายที่ 4. สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.
- บุญชิน ตั้งบุญชัยเจริญ. (2557). การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในการจัดการแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมประมงและห้องเย็นแปรรูปอาหารทะเลบริเวณจังหวัดชายทะเลภาคกลาง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ปณิตา ศรศรี. (2555). “แรงงานต่างด้าว : ความสำคัญและการบริหารจัดการ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://training.p3.police.go.th/doc/non4.pdf> สืบค้น 22 สิงหาคม 2560.

- พรรณณี ศรียุทธศักดิ์. (2559). **ข้อควรรู้สำหรับประชาชนในการติดต่อราชการ**. กรุงเทพฯ : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.
- พลุ เดชะรินทร์. (2545; 2546). **เส้นทางจากกลยุทธ์สู่ภาคปฏิบัติด้วย Balanced Scorecard และ Key**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยานยนต์ สารอุรมย์. (2557). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และการทำประมงทางทะเล**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์. (2561). “การแก้ปัญหาแรงงานประมงทะเลทั้งระบบ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100010550823216> สืบค้น 13 สิงหาคม 2561
- สมพงศ์ สระแก้ว และคณะ. (2558). **รายงานสถานการณ์เด็กข้ามชาติและแรงงานเด็กข้ามชาติในกิจการอุตสาหกรรมต่อเนื่องประมง พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน.
- สมพงศ์ สระแก้ว. (2561, สัมภาษณ์ 11 เมษายน 2561). **การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตแรงงาน ลูกเรือประมงไทย ลูกเรือประมงข้ามชาติ และเงื่อนไขสภาพการทำงานที่ดีขึ้น ผ่านการสำรวจสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานบนเรือประมง**.
- สมาคมประมงแห่งประเทศไทย. (2560). “ยื่นข้อเสนอกระทรวงแรงงานแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงานประมงกว่า 60,000 คน” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.doe.go.th/> สืบค้น 9 พฤษภาคม 2560.
- สรารัฐ ไพฑูรย์พงษ์. (2557). “ปัญหานโยบายแรงงานต่างด้าวกับนโยบายการว่างงาน.” หนังสือพิมพ์มติชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.matichon.co.th>. สืบค้น 26 ธันวาคม 2557.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2551). **สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Translated Thai References

- Chittawong, K.. (2016, January-June). “Law enforcement for protection of marine fishery employee’s rights in Songkhla province.” **Naresuan university law journal**. 9(1) : 183-204. [In Thai]
- Decharin, P. (2002; 2003). **The way strategy to practice with balanced scorecard and Key**. Bangkok : Chulalongkorn university. [In Thai]

- Department of Employment. (2015). The statistics of migrant workers are allowed to work in the whole kingdom of Thailand 2009-2015. [online]. Available from: <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pull/category/view/list-label> [2015, September 13] [In Thai]
- Department of Fisheries. (2015). **National action plan on illegal, unreported and unregulated fishing – IUU, 2015-2019 and fisheries management plan of Thailand.** National policy on management marine fisheries, 2015-2019. Bangkok : Department of Fisheries. [In Thai]
- Ministry of foreign affairs. (2018). “Thailand's position on the ranking of Thailand.in the TIP report 2018”. [online]. Available from: <http://www.mfa.go.th/news3.html> [2018, June 25] [In Thai]
- Paitoonpong, S. (2014). “The problem of migrant workers with unemployment policy.” [online]. Available from: <http://www.matichon.co.th>. [2014, December 26] [In Thai]
- Saranrom, Y. (2014). **Legal problems on marine resources management and fishing operations.** Master of law, Thesis. Bangkok : Dhurakij Pundit university. [In Thai]
- Sirichaekawat, W. (2561). “The problem-solving marine fishery.” [online]. Available from: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100010550823216> [2018, August 13]. [In Thai]
- Sornsri, P. (2012). “Migrant workers : important and management.” [online]. Available from: <http://training.p3.police.go.th/doc/non4.pdf> [2012, August 22] [In Thai]
- Srakaew, S. and et al. (2015). **Report on the situation of migrant children in industrial fisheries, Mueang district, Samut sakhon province.** Bangkok : Labour rights promotion network foundation. [In Thai]
- Srakaew, S. and et al. (2018, interview, 2018, April 11). **Improving the quality of marine fishery, crew migrant workers in the marine fishery and improved working conditions on fishing vessels.** [In Thai]
- Srisai, S. (2008). **Applied statistics for social science research.** Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkorn university. [In Thai]

- Srivaraphornsakul, T. (2013). **Impact on health services system from migration of workers when ASEAN enters into the ASEAN community : case study health network 4**. Devawongse Varopakarn institute of foreign affairs. Bangkok : Ministry of foreign affairs. [In Thai]
- Sriyudhsak, P. (2016). **Fact for the people to contact the government**. Bangkok : Department of labour protection and welfare. [In Thai]
- Tangboonchaicharoen, B. (2014). **Good governance about foreign worker management in fishing and processing cold storage industry on the central coastal provinces**. Bangkok : Rajamangala university of technology rattanakosin. [In Thai]
- Thai fishery association. (2017). **Submitting the proposal to the ministry of labor the shortage of over 60,000**. [online]. Available from: <https://www.doe.go.th/> [2017, May 9] [In Thai]
- The standing committee on commerce, industry and labour the national legislative. (2015). **The solution to the problems of Thailand's marine fishery by foreign workers to work under the MOU**. Bangkok : The national legislative. [In Thai]
- Wichitaksorn, N. (2016). **The researcher suggest reduces MOUs to easy foreign workers**. [online]. Available from: https://www.isranews.org/thaireform/thaireform-news/item/45259-tdri_45259.html [2016, March 4] [In Thai]